EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. oktoober 2004 *

Kohtuasjas C-340/02,

mille esemeks on EÜ artikli 226 alusel 24. septembril 2002 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: M. Nolin, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Prantsuse Vabariik, esindajad: G. Bergues, S. Pailler ja D. Petrausch,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: esimees P. Jann ning kohtunikud S. von Bahr ja K. Schiemann (ettekandja),

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: R. Grass,

võttes arvesse ettekandja-kohtuniku ettekannet,

arvestades poolte esitatud kirjalikke märkusi,

olles 11. märtsi 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Ühenduste Komisjon palub oma hagis kohtul tuvastada, et kuna Communauté urbaine du Mans (edaspidi „CUM") sõlmis uurimislepingu, mille esemeks on muu hulgas Chauvinière'i veepuhastusjaama ehituse peatöövõtja abistamine, ilma et Euroopa Ühenduste Teatajas oleks avaldatud hanketeadet, on

Prantsuse Vabariik rikkunud nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivist 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT L 209, lk 1, edaspidi „direktiiv"), ning eriti selle artikli 15 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.

Õiguslik taust

2 Direktiivi artikli 7 lõige 1 sätestab:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse riiklike teenuslepingute suhtes, mille eeldatav maksumus käibemaksuta ei ole väiksem kui 200 000 eküüd."

3 Direktiivi artikli 8 kohaselt sõlmitakse lepingud, mille objektiks on I–A lisas loetletud teenused, kooskõlas III–VI jaotise sätetega.

4 Direktiivi V jaotise „Ühised teavitamiseeskirjad" artikli 15 lõige 2 sätestab:

„Tellijad, kes soovivad sõlmida riikliku teenuslepingu, kasutades avatud, piiratud või vastavalt artiklis 11 sätestatud tingimustele läbirääkimistega menetlust, teatavad sellest asjakohase teatega."

5 Direktiivi III jaotise „Pakkumismenetluse valik ja ideekonkursi kord" artikli 11 lõige 3 lubab hanketeate avaldamiskohustusest mööda minna, sätestades:

„Tellijad võivad riiklikke teenuslepinguid sõlmida läbirääkimistega menetluse alusel hanketeadet avaldamata:

[...]

c) kui leping sõlmitakse ideekonkursi tulemusel ning see tuleb vastavalt kehtivale korrale sõlmida konkursi võitjaga või ühega konkursi võitjatest. Viimasel juhul peetakse läbirääkimisi konkursi kõikide võitjatega;

[...]".

6 Direktiivi artikli 1 punkt g sätestab:

„[Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid]:

ideekonkurss — siseriiklik pakkumismenetlus, mille kaudu tellija peamiselt maa-ala- ja linnaplaneerimise, arhitektuuri ja tsiviilehituse või andmetöötluse valdkonnas omandab pärast auhinnalist või auhindadeta konkurssi kavandi või projekti, mille valib välja žürii."

Asjaolud

7 CUM esitas Chauvinière'i veepuhastusjaama ümberehitustööde teenuste osutamiseks mitmeid pakkumiskutseid.

8 Sellel eesmärgil oli koostatud kolmeetapiline tööde kava:

— esimene etapp: veekäitlustorustiku ehitamise võimalikkuse uuring, eesmärgiga viia Chauvinière'i veepuhastusjaam kooskõlla Euroopa keskkonnanormidega;

— teine etapp: uurimisleping, mille sisu on: 1) ehituse peatöövõtja abistamine esimeses etapis valitud lahenduse põhjal detailse tehnilise programmi koostamisel, 2) ehituse kogu keskkonnamõju analüüsi läbiviimine ning 3) ehituse peatöövõtja abistamine kolmanda etapi käigus esitatud pakkumiste analüüsimisel;

— kolmas etapp: ehituse kontseptsioon ja selle rakendus.

9 Avaldati kaks hanketeadet: 30. novembri 1996. aasta Teatajas, S-seeria, nr 233, ja 10. detsembri 1998. aasta Teatajas, S-seeria, nr 239.

10 30. novembril 1996 avaldatud teade puudutas piiratud pakkumismenetlust ideekonkursiks, mille esemeks oli esimese etapi kohaselt ehituse võimalikkuse uuring. Ideekonkursil maksti kõigile kolmele väljavalitud osalejale auhind summas 200 000 Prantsuse franki, kokku summas 600 000 franki.

11 Kõnealuse teate punkt 2 märkis, et esimese etapi ideekonkursi raames väljavalitud osalejat „võidakse paluda koostööle, et teostada tema ideid uurimislepingu raames, mille esemeks on [muu hulgas] ehituse peatöövõtja abistamine" teise etapi esimeses ja kolmandas osas.

12 10. detsembril 1998 avaldatud teade sisaldas teavet kolmanda etapi kohta.

Kohtueelne menetlus

13 7. oktoobri 1999. aasta kirjaga kutsus komisjon Prantsuse ametiasutusi esitama oma seisukohta ülalmainitud pakkumismenetluste tingimuste ning käigu kohta.

14 Kuna Prantsuse ametiasutused ametlikult sellele kirjale ei vastanud, saatis komisjon neile 3. augustil 2000 märgukirja, milles esitati kolm väidet, mille kohaselt oli aset leidnud direktiivi artikli 27 lõike 2, artikli 15 lõike 2 ning artikli 36 lõike 1 rikkumine.

15 21. novembri 2000. aasta kirjaga vaidlesid Prantsuse ametiasutused kõigile kolmele komisjoni esitatud väitele vastu. Leides selle vastuse olevat ebapiisava, saatis komisjon neile 26. juuli 2001. aasta kirjaga põhjendatud arvamuse, milles kinnitas taas oma väiteid.

16 Prantsuse ametiasutused vastasid sellele põhjendatud arvamusele 4. veebruari 2002. aasta kirjaga, milles tunnistasid komisjoni esimese ja kolmanda väite põhjendatust.

17 Nendes tingimustes otsustas komisjon esitada käesoleva hagi, mille ese on piiratud põhjendatud arvamuse teise väitega.

Hagi

Poolte argumendid

18 Komisjon väidab oma hagiavalduses, et ehituse peatöövõtja abistamise leping — teise etapi ese —, mille maksumus oli 4 502 137,90 Prantsuse franki, puudutas muid kui 30. novembril 1996 avaldatud ideekonkursi teatega seotud teenuseid. Nii oleks pidanud mainitud lepingu kohta avaldama samuti teate ja kuulutama välja konkursi kooskõlas direktiivi V ja VI jaotises sätestatud ühiste teavitamis- ja osavõtueeskirjadega. Nimetatud leping sõlmiti esimese etapi ehituse võimalikkuse uuringu tegemiseks korraldatud ideekonkursi võitjaga, ilma et selle kohta oleks avaldatud teadet või korraldatud ühenduse tasandil uut konkurssi.

19 Komisjon sedastab, et 1996. aastal avaldatud hanketeates sisalduv märkus, mille kohaselt võib konkursi võitjat paluda teise etapi raames koostööle ehituse peatöövõtja abistamisel, on asjakohatu ning ei luba tellijal mitte mingil juhul mööda minna direktiivist tulenevatest kohustustest.

20 Komisjon lisab, et direktiivi kehtestatud pakkujate võrdse kohtlemise põhimõte näeb ette, et lepingu ese peab olema selgelt määratletud ning seda ei või pakkumismenetluse kestel laiendada. Nimetatud põhimõte tähendab, et ka lepingu sõlmimise tingimused on kindlaks määratud. Nii ei olnud konkursi võitjal mitte mingisugust kindlust teiste teenuste osutamise suhtes sellise hilisema lepingu alusel, mis käsitles ehituse peatöövõtja tehnilist abistamist, ega õigust sellise lepingu sõlmimisele, lisaks polnud lepingu sõlmimise tarvis määratud kindlaks ühtegi tingimust.

21 Prantsuse valitsus leiab kostja vastuses, et esiteks ei tekitanud 30. novembri 1996. aasta hanketeate sisu ega pakkumise reeglid, millele põhjalikuma info saamiseks teates viidati, kahtlust, et CUM soovib jätta endale õiguse sõlmida ideekonkursi võitjaga uurimisleping, mille esemeks on ehituse peatöövõtja abistamine. Seetõttu võis ideekonkursi võitjaga sõlmida ehituse peatöövõtja abistamise lepingu ilma uue hanketeate avaldamiseta.

22 Prantsuse valitsus väidab teiseks, et käesoleval juhul polnud direktiivi artikli 11 lõike 3 punkti c järgi kohustust avaldada hanketeade.

23 Prantsuse valitsus märgib komisjoni väite kohta, mille kohaselt ehituse peatöövõtja abistamise lepingu sõlmimise tingimused polnud 30. novembri 1996. aasta hanketeates kindlaks määratud, rikkudes seeläbi kandidaatide võrdse kohtlemise põhimõtet, et viimane väide on vastuvõetamatu, sest see esineb esimest korda alles

hagiavalduses ning seetõttu ei saanud Prantsuse valitsus kohtueelse menetluse käigus ennast selle vastu kaitsta.

24 Viimase küsimuse kohta märgib komisjon, et tegu pole uue väitega, vaid komisjoni seisukohta toetava tähelepanekuga, nimelt, et leping käsitles vaid ideekonkurssi.

Euroopa Kohtu hinnang

Vastuvõetavus

25 Siinkohal tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kohtueelse menetluse eesmärk anda asjaomasele liikmesriigile võimalus, ühelt poolt viia oma tegevus kooskõlla ühenduse õigusest tulenevate kohustustega ning teisalt esitada komisjoni väidetele vastuväited (vt eelkõige 10. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-152/98: komisjon *v.* Madalmaad, EKL 2001, lk I-3463, punkt 23, ja 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-439/99: komisjon *v.* Itaalia, EKL 2002, lk I-305, punkt 10).

26 Esiteks järeldub sellest, et EÜ artikli 226 alusel esitatud hagi ese piiritletakse selle sättega reguleeritud kohtueelses menetluses. Nõnda peab hagi tuginema samadele argumentidele ja väidetele kui põhjendatud arvamus. Kui väide ei sisaldunud põhjendatud arvamuses, siis on see vastuvõetamatu Euroopa Kohtu menetluses (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Itaalia, punkt 11).

27 Teiseks peab põhjendatud arvamus sisaldama asjakohast ning üksikasjalikku ülevaadet põhjustest, millele toetudes komisjon leiab, et asjaomane riik on rikkunud EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi (vt eelkõige 4. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-207/96: komisjon *v.* Itaalia, EKL 1997, lk I-6869, punkt 18, ja eespool viidatud 15. jaanuari 2002. aasta kohtuotsus komisjon *v.* Itaalia, punkt 12).

28 Käesoleval juhul märgib komisjon põhjendatud arvamuse punktides 20 ja 21 teise väite osas, et „hanketeates märgitud võimalus „võitja koostöö kohta väljavalitud kavandi teostamiseks" [...] ei anna konkursi võitjale mitte mingisugust kindlust ega õigust, mis puudutab hilisema lepingu kohaselt teiste teenuste osutamist ehituse peatöövõtja abistamisel" ning „[...] et tellija jättis erinevad käesoleva asja üldtöökorralduse teise etapi raames ettenähtud ehituse peatöövõtja abistamise teenused ekslikult avaldamise ning konkursi menetlusest välja".

29 Sellistel tingimustel ollakse sunnitud tõdema, et kui komisjon sedastas, et ehituse peatöövõtja abistamise lepingu sõlmimise tingimusi polnud 30. novembri 1996. aasta hanketeates määratletud, rikkudes seeläbi kandidaatide võrdse kohtlemise põhimõtet, siis komisjon lihtsalt täpsustas põhjendatud arvamuse punktides 20 ja 21 käsitletud väidet, mitte aga ei esitanud uut väidet. Eelnevast järeldub, et Prantsuse valitsuse esitatud vastuvõetamatuse taotlus tuleb jätta rahuldamata.

Põhiküsimus

30 Käesolevas hagis heidab komisjon Prantsuse ametiasutustele ette, et teises etapis ettenähtud ehituse peatöövõtja abistamise leping sõlmiti ilma direktiiviga kehtestatud pakkumismenetlust kohaldamata.

31 Alustuseks tuleb tõdeda, et kindel on see, et käesolevas asjas olid direktiivi kohaldamise tingimused täidetud. Nimelt kujutasid teise etapi uuringud ja ehituse peatöövõtja abistamine endast direktiivi artikli 8 ja lisa I A mõttes teenuseid. Lisaks ületati direktiivi artikli 7 lõikes 1 sätestatud lepingu miinimumväärtus.

32 Seetõttu võis nimetatud teenuseid käsitlevaid lepinguid sõlmida direktiivi artikli 8 alusel vaid kooskõlas direktiivi III jaotises sätestatuga, eriti aga arvestades direktiivi artikliga 11 ja artikli 15 lõikega 2. Viimati mainitud sätte kohaselt oli tellijal kohustus avaldada hanketeade.

33 Prantsuse valitsus leiab, et 30. novembri 1996. aasta teates mainitud võimalus — sõlmida ideekonkursi võitjaga teise etapi osas leping — vabastas tellija kohustusest avaldada enne lepingu sõlmimist uus teade.

34 Sellist väidet ei või aktsepteerida. Tegelikult nõuavad direktiivi artikli 3 lõikes 2 sätestatud eri teenuseosutajate võrdse kohtlemise põhimõte ning viimasest tulenev läbipaistvuse põhimõte (vt analoogia põhjal 25. aprilli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-87/94: komisjon *v.* Belgia, EKL 1996, lk I-2043, punktid 51–53, ja 7. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-324/98: Telaustria ja Telefonadress, EKL 2000, lk I-10745, punkt 61), et iga lepingu ese ja sõlmimise tingimused peavad olema selgelt määratletud.

35 Selline nõudmine kehtib, kui lepingu ese ja sõlmimise tingimused on määravad elemendid otsustamaks, millist direktiivi kehtestatud menetlust kohaldada, ning hindamaks, kas nõnda valitud menetluse reegleid on järgitud.

36 Sellest tuleneb, et antud juhul ei vasta teist etappi puudutava lepingu sõlmimise võimalus tingimuste kohaselt, mis on seatud esimese etapi lepingule, direktiivis kehtestatud lepingu sõlmimise reeglitele.

37 Prantsuse valitsus viitab veel kord direktiivi artikli 11 lõikele 3, mis lubab tellijatel ammendavalt loetletud juhtudel lepinguid sõlmida läbirääkimistega menetluse alusel hanketeadet avaldamata. Direktiivi artikli 11 lõike 3 punkti c kohaselt võib seda teha eelkõige juhul, kui „leping sõlmitakse ideekonkursi tulemusel ning see tuleb vastavalt kehtivale korrale sõlmida konkursi võitjaga või ühega konkursi võitjatest [...]".

38 Kõnealuse küsimusega seoses tuleb meenutada, et nii nagu komisjon õigustatult rõhutab, peab seda sätet asutamislepingu üldnormi erandina tõlgendama kitsalt ning kes soovib sellele toetuda, peab esitama tõendeid, et eksisteerivad erandlikud asjaolud, mis õigustavad erandi kohaldamist (vt 10. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-20/21 ja C-28/01: komisjon *v.* Saksamaa, EKL 2003, lk I-3609, punkt 58).

39 Käesoleval juhul, nagu märgib ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 40, pole osa teise etapi teenustest hõlmatud direktiivi artikli 1 punktis g sätestatud konkursi mõistega, mis kasutab mõisteid „kavand või projekt". Kui teise etapi esimene osa (ehituse peatöövõtja abistamine esimese etapi käigus väljatöötatud lahenduse põhjal detailse tehnilise programmi koostamisel) võib pidada kavandiks või projektiks direktiivi artikli 1 punkti g mõttes, siis see ei ole nii teise etapi kolmanda osa puhul. Täiesti selge on, et ehituse peatöövõtja abistamist kolmanda etapi käigus esitatud pakkumiste analüüsimisel ei saa pidada kavandiks või projektiks direktiivi artikli 1 punkti g mõttes.

40 Kahtlemata pole direktiivi artikli 11 lõike 3 punktis c sätestatud tingimused erandi kohaldamiseks täidetud. Kõnealuse sätte sõnastusest tuleneb, et hanketeate avaldamata jätmine on võimalik vaid siis, kui leping sõlmitakse ideekonkursi tulemusel ning see tuleb vastavalt kehtivale korrale sõlmida konkursi võitjaga või ühega konkursi võitjatest.

41 Nagu kinnitab kohtujurist oma ettepaneku punktis 45, tähendab väljend „ideekonkursi tulemusel" direktiivi artikli 11 lõike 3 punkti c mõttes, et konkursi ja asjaomase lepingu vahel peab olema otsene funktsionaalne seos. Juhul, kui konkurss korraldati esimest etappi silmas pidades ja selle etapi lepingu sõlmimiseks, ei saa teise etapi lepingut pidada konkursi tulemusel sõlmitud lepinguks.

42 Lisaks näeb 30. novembri 1996. aasta hanketeate punktis 2 olev lause ette vaid võimaluse, mitte kohustuse sõlmida esimese etapi konkursi võitjaga ka teise etapi leping. Järelikult ei saa nõustuda sellega, et teise etapi tööde leping tuleb sõlmida konkursi võitjaga või ühega võitjatest.

43 Direktiivi artikli 11 lõike 3 punktis c sätestatud erandit hanketeate avaldamise kohta antud juhul kohaldada ei saa.

44 Eespool toodud põhjustest tuleneb, et teise etapi kohta pole avaldatud direktiivi nõuete kohast hanketeadet, ehkki kõnealune etapp kuulus direktiivi kohaldamisalasse.

45 Eelmainitut arvesse võttes tuleb tõdeda, et kuna CUM sõlmis uurimislepingu, mille esemeks on Chauvinière'i veepuhastusjaama ehituse peatöövõtja abistamine, ilma et Euroopa Ühenduste Teatajas oleks avaldatud hanketeadet, on Prantsuse Vabariik rikkunud direktiivist ja eriti selle artikli 15 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

46 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on Prantsuse Vabariigilt kohtukulude hüvitamist nõudnud ja viimane on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud jätta tema kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Kuna Communauté urbaine du Mans sõlmis uurimislepingu, mille esemeks on Chauvinière'i veepuhastusjaama ehituse peatöövõtja abistamine, ilma et Euroopa Ühenduste Teatajas oleks avaldatud hanketeadet, on Prantsuse Vabariik rikkunud nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivist 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord, ning eriti selle artikli 15 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.**

2. **Mõista kohtukulud välja Prantsuse Vabariigilt.**

Allkirjad